

1975-76 Lt - Ls framst. nr 22 - Stu.

STORA UTSKOTTETS BETÄNKANDE nr 24/1976-77 med anledning av landskapsstyrelsens framställning till landstinget med förslag till landskapslag om naturvård.

Landstinget har i ärendet fått mottaga lagutskottets betänkande nr 21/1975-76.

Stora utskottet, som i ärendet hört lantrådet Alarik Häggblom, lagberedningschefen Christer Jansson, miljövårdsintendenten Håkan Kulves och sekreteraren i miljövårdsnämnden Rolf Vennström, får vördsamt anföra följande.

Näringsliv, kommunikationer m.fl. samhällsfunktioner utvecklas i snabb takt. Det tryck som naturmiljön härigenom i allt högre grad utsätts för ger upphov åt en problematik som erfordrar reformer i lagstiftningen om naturvård, i syfte att skydda landskapets växt- och djurliv och i syfte att skydda i sig naturskön miljö mot vanprydande och måhända oreparerbar skövling. Mot dessa ur allmän synvinkel synnerligen betydande värden står den enskilda människans - markägarens - intresse av att kunna nyttja sin egendom på enligt hans egen mening mest fördelaktiga sätt. I avvägningen därav vilka av dessa stridiga intressen i lagstiftningen skall givas företräde kommer stora utskottets sammansättning av företrädare för skilda politiska åskådningar naturligt nog att avspeglas i detta betänkandes innehåll. Därigenom har relativt stora och ur behörighetssynpunkt måhända dristiga ingrepp gjorts i lagutskottets förslag till lagtext till förmån för framställningens formuleringar, vilka i mindre utsträckning tagit hänsyn till det legala skyddet för medborgares gods. Från sakkunnighåll i naturvårdsfrågor har hävdats att en lag utformad i enlighet med lagutskottets förslag inte på långt när skulle bli det effektiva instrument som avsikten varit. Å andra sidan kan emellertid de ersättningar som förutsätts utgå för ingrepp i ägande- och besittningsrätt förmodas i avsaknad av rikslagstiftning av motsvarande innehåll ställa till svårigheter i kompensationshänseende om lagen stadfästes.

I nedannämnda lagrum har stora utskottet intagit en från lagutskottets förslag avvikande ståndpunkt.

2 §. Även om kommunernas uppgifter inom naturvården icke preciserats i lagen kan det icke skada naturvårdens sak, att deras åligganden, givetvis inom envars förvaltningsområde, principiellt är lika omfattande som landskapsstyrelsens. Utskottet har därför omfattat landskapsstyrelsens formulering av stadgandet.

14 §. Lagutskottets förslag till angivande av den tid, för vilken naturreservat på enskild tillhörigt område och på hans initiativ kan inrättas, har stora utskottet omfattat, likväl så, att möjligheten att för all framtid konstituera dylikt reservat har uteslutits. En sålunda omarbetad utformning överensstämmer enligt utskottets uppfattning bättre med stadgandet i 28 § i lagutskottets förslag (31 § i framställn.) vari ges möjlighet att såsom följd av ändrade förhållanden upphäva beslut om dylikt reservat.

19 §. Stora utskottet har omfattat lagutskottets utformning av stadgandet med undantag av 3 mom. som är taget från 14 § i den nugällande landskapslagen om naturskydd. Detta mom. 3 föreslår stora utskottet ersatt med ett nytt stadgande som skulle anvisa landskapsstyrelsen att avtalsvis söka åvägabringa nödigbefunna inskränkningar i nyttjande av mark, varvid ersättningsfrågorna samtidigt kunde regleras. Stadgandet skulle sålunda tillika ersätta 22 § i framställningen, som lagutskottet uteslutit.

23 §. I syfte att förebygga okynnesvis eller i oförstånd utfört klotter på naturföremål har stora utskottet infört ett nytt mom. 4. I övrigt omfattas lagutskottets formulering.

26 §. Detta stadgande (28 § i framställningen) som lagutskottet uteslutit, har stora utskottet efter omröstning återinfört. De fördelar ur naturskyddssynpunkt, som stadgandet ger, har utskottet ansett uppväga de administrativa olägenheter som varit det huvudsakliga motivet för lagutskottets slopande av stadgandet.

27 §. Såsom en följd av i betänkandets allmänna del antydda bevekelsegrunder har stadgandet om täktverksamheten införts i enlighet med framställningens 29 § in extenso. Härvid har såväl iögonenfallande omfattning av matjordstäkt som täkt av massor från havsbotten och även grundvattenintresset tagits i beaktande.

33-36 §§. Såsom en följd av återinförandet av 26-27 §§ i enlighet med landskapsstyrelsens framställning, har ersättningsbestämmelserna i 7 kap. likaledes återinförts.

39 §. (41 § i framst.) Det förefaller stora utskottet oproportionerligt strängt att lagfästa möjligheten att döma redskap, som åtminstone vid otilllåten täktverksamhet kan utgöras av maskiner av mycket högt värde, förbrutna. Därför föreslår stora utskottet denna påföljd helt slopad.

44 §. Lagens ikraftträdande föreslås framskjutet till den 1 juli 1977.

45 §. I konsekvens med återinförandet av täktverksamhet i enlighet med i framställningen föreslagen reglering har framställningens 47 § intagits likväl ändrad i överensstämmelse med den framskjutna tiden för lagens ikraftträdande.

Med hänvisning till det anförda får stora utskottet värdsamt föreslå
att Landstinget måtte antaga lagförslaget
sålydande:

L a n d s k a p s l a g
om naturvård.

I enlighet med landstingets beslut stadgas:

1 kap.

Inledande bestämmelser.

1 §.

(Som lagutskottets förslag).

2 §.

(Som landskapsstyrelsens framställning).

3-4 §§.

(Som lagutskottets förslag).

2 kap.

Naturvård på område som innehas av landskapet.

Naturreservat.

5-10 §§.

(Som lagutskottets förslag).

Naturminnen.

11 §.

(Som lagutskottets förslag).

Tillsyn och skötsel.

12-13 §§.

(Som lagutskottets förslag).

3 kap.

Naturvård på enskild tillhörigt område.

Naturreservat.

14 §.

Önskar markägare på honom tillhörig lägenhet för viss tid, dock minst tio år (uteslutn.) inrätta naturreservat för att skydda visst område medelst sådana förbud som avses i 7 § skall han ansöka därom hos landskapsstyrelsen.

(2-4 mom. som lagutskottets förslag).

15-16 §§.

(Som lagutskottets förslag).

Naturminnen.

17 §.

(Som lagutskottets förslag).

Tillsyn och skötsel.

18 §.

(Som lagutskottets förslag).

4 kap.

Särskilda bestämmelser till skydd för växt- och djurarter.

19 §.

(1-2 mom. som lagutskottets förslag).

Därest skyddet av utrotningshotad växt- eller djurart oundgängligen påkallar inskränkningar i nyttjandet av mark, bör landskapstyrelsen ingå avtal med markägaren om inskränkningarnas omfattning och ersättningen för de förluster de åsamkar honom.

20-22 §§.

(Som lagutskottets förslag).

5 kap.

Särskilda bestämmelser till skydd för naturmiljön med hänsyn till landskapsbilden, floran, faunan och friluftslivet.

23 §.

(1-3 mom. som lagutskottets förslag).

På klippor, stenblock, träd eller andra naturföremål får icke skrivas, ritas, målas eller eljest framställas ord, bilder eller andra tecken eller symboler, såvida de icke tjänar utmärkning av farled, skogsstämpling eller annat lovligt syftemål.

(5-8 mom. som 4-7 mom. i lagutskottets förslag).

24-25 §§.

(Som lagutskottets förslag).

26 §.

(Som 28 § i landskapsstyrelsens framställning).

27 §.

(Som 29 § i landskapsstyrelsens framställning).

6 kap.

Särskilda bestämmelser.

28-32 §§.

(Som 27-31 §§ i lagutskottets förslag).

7 kap.

Ersättningsbestämmelser.

33 §.

Har tillstånd som avses i 26 § vägrats eller förenats med föreskrifter och föranleder detta att pågående markanvändning avsevärt försvåras, är fastighetsägaren och innehavare av särskild rätt till fastigheten berättigade till ersättning av landskapet för den skada de härigenom lider.

34 §.

Har tillstånd som avses i 27 § vägrats eller förenats med föreskrifter och kan till följd härav marken av ägaren användas allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till dess värde, är ägaren berättigad till ersättning av landskapet för den skada han härigenom lider. Detsamma gäller om innehavare av sådan nyttjanderätt eller annan särskild rätt till marken som upplåtits före denna lags ikraftträdande.

35 §.

Ersättning som avses i 33 och 34 §§ erlägges i ett för allt eller med visst årligt belopp med rätt för landskapet och den ersättningsberättigade att vid väsentligt förändrade förhållanden erhålla omprövning av ersättningsvillkoren.

36 §.

Har ersättning utgått med anledning av föreskrifter eller tillståndsvägran enligt denna lag och upphäves sedermera föreskrifterna helt eller delvis eller gives tillstånd, kan ersättningstagare, om det är uppenbart att den utgivna ersättningen är oberättigad eller överstiger i 1 § landskapslagen angående expropriation för allmänt behov av fast egendom i landskapet Åland (15/53) avsedd full ersättning, förpliktas att återgälda ersättningen eller del därav. Vad nu är sagt skall äga motsvarande tillämpning, om åtgärd företagits i strid med föreskrifterna eller beslutet och landskapsstyrelsen besluter att icke tillgripa i 40 § avsedda åtgärder för åstadkommande av rättelse.

(2 mom. som i 38 § landskapsstyrelsens framställning).

37 §.

(Som 39 § landskapsstyrelsens framställning).

8 kap.

Ansvarsbestämmelser m.m.

38 §.

(Som 40 § i landskapsstyrelsens framställning).

-6-

39 §.

Det som åtkommit genom överträdelse av denna lag eller av bestämmelse eller föreskrift som utfärdats med stöd därav eller värdet av det som åtkommit (uteslutn.) kan dömas förbrutet.

40 §.

(Som 35 § i lagutskottets förslag).

41-42 §§.

(Som 43-44 §§ i landskapsstyrelsens framställning).

43 §.

(Som 36 § lagutskottets förslag).

9 kap.

Övergångsbestämmelser.

44 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1977 och därigenom upphäves landskapslagen den 31 december 1924 om naturskydd inom landskapet Åland (33/24) jämte däri gjorda ändringar, landskapslagen den 18 april 1939 om avskiljande av Svartnö och Kaja benämnda holmar i Hammarlands socken av landskapet Åland till allmänt skyddsområde (4/39), landskapslagen den 12 april 1962 om Espholm II benämnda naturskyddsområde (12/62) jämte däri gjorda ändringar, landskapslagen den 16 april 1964 om Nätö naturskyddsområde (17/64) jämte däri gjorda ändringar och landskapslagen den 20 april 1966 om Björkör naturskyddsområde (24/66) jämte däri gjorda ändringar.

(2-4 mom. som i 46 § landskapsstyrelsens framställning).

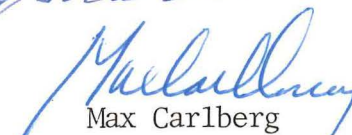
45 §.

Täktverksamhet, som pågår vid denna lags ikraftträdande och enligt denna är tillståndspliktig, får fortgå intill dess landskapsstyrelsen förordnar annat. För att verksamheten skall få fortgå efter den 1 januari 1978 erfordras dock att tillstånd sökes dessförinnan.

Mariehamn den 5 januari 1977.

På stora utskottets vägnar:

Börje Hagström
ordförande

Max Carlberg
sekreterare.

Närvarande i utskottet: ordföranden Hagström, viceordföranden Söderström, ledamöterna Arvidsson, Bengtz, Boman, Dahln, Roald Karlsson, Nylund, Sanders och Öberg samt ersättarna Olof M. Jansson (delvis), Torvald Söderlund (delvis) och Magnus Bergroth (delvis).

R e s e r v a t i o n

Vi undertecknade kan inte omfatta utskottsmajoritetens förslag till landskapslag om naturvård, emedan sådana paragrafer in- tagits som enligt vår åsikt överskrider landstingets lagstift- ningsbehörighet och tillika åsidosätter det legala skyddet för medborgarnas gods, utan vi undertecknade utskottsmedlemmar omfattar lagutskottets betänkande med förslag till landskaps- lag om naturvård, utom på två punkter där vi omfattar stora ut- skottets förslag, om uteslutning i 14 § och tillägget i 23 §.

Mariehamn den 5 januari 1977.

Göran Bengtz

Peder Söderström

Olof M. Jansson

Tage Boman.

Stig Dahlén

Reservat

RESERVATION:

Vi undertecknade kan inte omfatta utskottsmajoritetens förslag till Landskapslag om naturvård, emedan sådana paragrafer intagits som enligt vår åsikt överskrider Landstingets lagstiftningsbehörighet och tillika åsidosätter det legala skyddet för medborgarnas gods.

Utan vi undertecknade utskottsmedlemmar omfattar lagutskottets betänkande med förslag till landskapslag om naturvård, utom på två punkter där vi omfattar stora utskottets förslag, om uteslutning i § 14 och tillägget i § 23.

Göran Bengtz.
Kedus A. J. J. J.

Olof Hammar

Lage Saman

Stig Darbin